

Zápis ze schůze ČNKA konané 14.02.2018 od 10:00 na Astronomickém ústavu AVČR v Praze na Spořilově

Přítomni: J. Palouš, M. Wolf, M. Bárta, M. Brož, J. Grygar, P. Hadrava, P. Heinzel, V. Karas, J. Kovář

Omluveni: J. Borovička, Z. Mikulášek, D. Vokrouhlický

Program:

- I. Zahájení, kontrola minulého zápisu.
- II. Rekapitulace situace kolem Národních komitétů vyvolaná rozhodnutím AVČR, změna jejich statusu.
- III. Informace o finančních záležitostech.
- IV. Schválení návrhů na přijetí nových členů.
- V. Oslavy 100 let IAU – koordinace aktivit v ČR.
- VI. Různé.
- VII. Závěr.

I. Schůzi zahájil předseda J. Palouš v 10:00 přivítáním přítomných. Následně konstatoval, že ČNKA je usnášeníschopný. Prvním bodem programu byla kontrola zápisu z minulé schůze. Ten byl přijat bez připomínek.

II. Jako druhý bod programu proběhla rekapitulace událostí kolem Národních komitétů vyvolaná rozhodnutím Akademie věd o jejich zrušení jakožto orgánů AV a vyjasnění jejich nového statusu. J. Palouš informoval přítomné o dopisu Dr. Sychrové z AV ČR, kterým se činnost ČNKA v rámci AV ukončuje k 31.12.2017. Od 1.1.2018 pak ČNKA pokračuje ve své činnosti jako složka (odborná skupina) České astronomické společnosti, vytvořená zřizovací listinou. Tím je kontinuita činnosti ČNKA zajištěna. Toto řešení bylo navrženo na schůzi ČNKA konané 14.9.2017 a ČAS ho schválila. ČNKA tento svůj nový status nyní formálně potvrdil.

V souvislosti se začleněním ČNKA do struktury ČAS informoval P. Heinzel o tom, že novými kolektivními členy ČAS se staly i Astronomický ústav (MFF) UK Praha, Ústav Teoretické fyziky a astrofyziky PŘF MU Brno a Výzkumné centrum teoretické fyziky a astrofyziky na Př.-fil. fakultě SIU v Opavě. Všechny relevantní instituce astronomického výzkumu v ČR zastoupené v ČNKA tak nyní mají i přímou reprezentaci ve struktuře ČAS.

ČNKA rovněž konstatoval, že je žádoucí upravit weby jak ČNKA (zařídí M. Bárta) tak ČAS, aby změnu statusu ČNKA a jeho začlenění do ČAS reflektovaly.

III. J. Palouš informoval o finančních záležitostech v gesci ČNKA. ČNKA byla doručena faktura na paušální roční příspěvek do evropského časopisu *Astronomy and Astrophysics* ve výši 2 940,- EUR (což představuje 1.24% rozpočtu A&A), jehož uhrazení umožňuje bezplatné publikování všem astronomům s afilací v ČR v tomto časopise. Faktura už byla proplacena.

ČNKA už obdržel i fakturu ve výši 12 140,- EUR na úhradu ročního příspěvku za národní členství ČR v IAU. Vzhledem k novému statusu ČNKA, který je nyní složkou ČAS, předal tuto fakturu J. Palouš k proplacení P. Heinzlovi, jakožto předsedovi ČAS. V následné krátké diskusi (J. Palouš, P. Heinzel) se vyjasnilo, že Rada vědeckých společností (RVS), přes kterou jsou platby národních členských příspěvků v mezinárodních vědeckých organizacích prováděny, nemá dosud pro tento nový mechanismus stanovena závazná pravidla; čeká se na vytvoření příslušné směrnice. Platba do IAU se tak v tomto roce patrně o něco opozdí, mělo by k ní však dojít před koncem letošního roku.

IV. Hlavním bodem programu byla otázka individuálních členství astronomů z ČR v IAU, zejména diskuse nad návrhy na přijetí nových členů. Před vlastním projednáním individuálních žádostí o členství J. Palouš konstatoval, že ČR má ke konci roku 2017 celkem 117 individuálních členů IAU. Zopakoval, že IAU ve své výzvě k podání nových návrhů na členství akcentovala potřebu mladších a aktivních členů. Poté přítomní členové ČNKA pro potřeby následného rozhodování o jednotlivých žádostech kolektivně krátce zrekapitulovali charakteristiky jednotlivých kategorií individuálního členství – standardní, juniorské a

čestné. Následně už překročili k projednání návrhů jednoho po druhém. Celkem se sešlo 16 žádostí o standardní a 2 o juniorské členství. Většina z nich splňovala formální i faktické nároky na příslušnou kategorii a ČNKA jejich závěrečné schválení na GA IAU ve Vídni v srpnu 2018 doporučil. Několik návrhů mělo jen formální nedostatky – nejčastěji chybějící CV – jejich autoři budou vyzváni k doplnění. U kandidatury M. Moisejevy ČNKA doporučuje změnu kategorie ze standardní na juniorskou (krátká doba od získání PhD, s tím související nižší celková publikační činnost) – právě pro tyto případy byla tato kategorie vytvořena. Kratší diskuse proběhla kolem návrhu na standardní členství pro K. Hornocha. Ten sice nesplňuje obvyklá formální kritéria (PhD v astronomii/astrofyzice nebo příbuzném oboru), ale je již dlouhá léta profesionálním astronomem s bohatou publikační činností a mezinárodním ohlasem. ČNKA zkonstatoval, že jeho případ je v ČR naprosto výjimečný a v souladu se stanovami IAU jeho kandidaturu doporučil. Vzhledem k tomu, že v těchto výjimečných případech IAU vyžaduje k doporučení Národního komitétu ještě podrobné zdůvodnění a explicitní vyjmenování kandidátových zásluh o rozvoj astronomie, pověřil ČNKA sepsáním tohoto dokumentu J. Borovičku, který zná K. Hornocha (spolupracují ve stejném oddělení AsU) nejlépe.

Projednání některých žádostí podaných zahraničními pracovníky s předpokládanou krátkodobou afilací v ČR (a naopak, občanů ČR působících dlouhodobě v zahraničí) otevřelo obecnější otázku (P. Heinzl, J. Palouš), ve kterém státě by měli kandidáti členství svoji žádost vlastně podávat a také jakým způsobem řešit otázku cizinců, kteří individuální členství získali v ČR ale již delší čas zde nepracují (např. přešli do svého domovského státu nebo na jiné zahraniční pracoviště). Přítomní se shodli na tom, že cizinci vedení jako individuální členové za ČR, kteří už nejsou v ČR aktivní, by měli kontaktovat svůj příslušný Národní komitét, informovat ho o změně a v součinnosti s ním zajistit přechod do působnosti NK ve svém současném působišti. ČNKA rozhodl, že je k tomu vyzve individuálně.

Na závěr tohoto bodu přítomní členové ČNKA diskutovali návrhy na případné čestné členství v IAU. Poté, co si před tím vyjasnili charakteristiku této kategorie členství, rozhodli se nominovat J. Duška, ředitele Hvězdárny a planetária v Brně, zejména za jeho zásluhy na vybudování příkladného moderního centra pro popularizaci astronomie a vědy obecně.

V. IAU oslaví v roce 2019 stoleté výročí. V souvislosti s tím se chystá po celém světě mnoho akcí zaměřených na popularizaci astronomie. IAU požaduje, aby v každé členské zemi NK navrhl užší výbor pro koordinaci těchto aktivit; členy by měli být jak astronomové tak experti na PR. Předseda tohoto výboru – tzv. *National Outreach Contact* / NOC – bude primárním bodem komunikace s IAU a národním koordinátorem popularizačních aktivit spojených se 100 lety IAU. J. Palouš do funkce NOC navrhl Soňu Ehlerovou, která s nominací souhlasí. NK doporučuje využít také bohatých zkušeností J. Grygara v tomto směru. I ten s nominací do výboru souhlasí. Složení výboru by mohlo být: Soňa Ehlerová – předsedkyně, Jiří Dušek, Tomáš Graf, Jiří Grygar, Jan Palouš, Petr Sobotka, Pavel Suchan, Michal Švanda, Jakub Rozehnal. , J. Palouš dotazem prověří ochotu navrhovaných se v této věci angažovat.

VI. Různé.

J. Palouš informoval o zamítnutí navrhovaného pokračování projektu *AstroNet* (účast ČR na práci na vizi evropské astronomie pro příští desetiletí) zasláného do projektové výzvy OP VVV vyhlášené MŠMT. Hlavním důvodem zamítnutí mělo být (dle názoru jednoho z hodnotitelů návrhu projektu) zaslání projektu do nevhodně zvolené programové výzvy. Členové ČNKA pak krátce diskutovali možnosti alternativního financování účasti ČR v síti *AstroNet* z jiných zdrojů.

J. Palouš informoval přítomné o nutnosti zajistit zastoupení ČR v orgánech IAU na nadcházejícím Valném shromáždění a v následném tříletém období. Jde o Finanční a Nominační výbor IAU. ČNKA navrhuje od Nominačního výboru J. Grygara a do Finančního výboru M. Brože. Oba jmenovaní s nominací souhlasí a práce výborů se během GA IAU ve Vídni zúčastní.

V. Karas informoval o *Výzkumné a inovační strategii pro inteligentní specializaci / RIS3*. Jde o strategický dokument rozvoje výzkumu, který jsou povinny přijmout a implementovat všechny členské státy EU. V seznamu podporovaných vědeckých oborů v české národní RIS3 bohužel není zmíněna astronomie a vědy o vesmíru, pouze okrajově v doméně *Letecký a kosmický průmysl*. Absence astronomie a příbuzných oborů v RIS3 přitom představuje významnou komplikaci při podávání projektů z našeho oboru výzkumu do programů podpory ze strany EU, jako je např. OP VVV, ve kterých je uvedení příslušného oboru mezi podporovanými doménami RIS3 nutnou podmínkou. Na prosazení astronomie a kosmického výzkumu do národní (celorepublikové) RIS3 strategie bude Astronomický ústav i nadále pracovat (a mělo by to být zájmem všech institucí zastoupených v ČNKA). Nicméně, schůdnější a rychlejší alternativou k tomuž, vhodnou alespoň pro AsU, se ukázalo prosazení kosmického výzkumu a příbuzných oborů do regionální

strategie RIS3 pro Středočeský kraj. S tím AsÚ pomáhá jeho zastoupení ve Středočeském Inovačním Centru – zájmovém sdružení výzkumných organizací a hi-tech firem ze Středočeského kraje. Jednáním ve smyslu zařazení výzkumu vesmíru do regionální středočeské RIS3 byl za AsÚ pověřen M. Bárta. 10.4.2018 se pak v prostorách SIC v Dolních Břežanech uskutečnila prezentační odpoledne s cílem představit blíže (středo)český výzkum v astronomických a astrofyzikálních oborech.

P. Heinzl informoval o zvažovaném záměru Evropské astronomické společnosti (EAS) angažovat při sídle Evropské komise a Evropského parlamentu v Bruselu PR pracovníka, který by v orgánech Evropské unie aktivně prosazoval výzkum vesmíru a poukazoval na jeho velký význam. EAS dala tento záměr ke zvážení národním astronomickým společnostem v jednotlivých členských zemích.

VII. Po vyčerpání všech témat byla schůze ukončena ve 13:00. Datum příštího zasedání je předběžně stanoveno na září 2018.

Zapsal: M Bárta

Ověřil: J. Palouš